

2. Колекція шкідливих комах та цикл розвитку білана капустяного – тема уроку «Комахи»;
3. Гербарій трав'янистих рослин – теми уроків «Хвойні ліси», «Листяні ліси», «Луки», «Зернові рослини», «Зона степів».

Використання природничих колекцій на уроках «Я досліджую світ» істотно підвищує ефективність засвоєння матеріалу дітьми, робота з колекціями захоплює школярів і допомагає в набутті природничих знань.

Список використаних джерел

1. Примірний перелік засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-pereliku-zasobiv-navchannya-ta-obladnannya-navchalnogo-i-zagalnogo-priznachennya-dlya-navchalnih-kabinetiv-pochatkovoyi-shkoli>
2. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник Київ : Грамота, 2012. 504 с.

Пугач Д. А., Куленко О. А.

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ШКОЛЯРІВ

Серед факторів, що сприяють формуванню пізнавальної активності школярів, одне з провідних місць займає самостійна робота. Тільки цілеспрямована систематична самостійна робота кожного школяра дозволяє глибоко засвоїти знання, виробити і закріпити вміння, перетворити їх у відповідні навички розумової праці. Ефективність самостійної роботи у процесі навчання багато в чому залежить від умов її організації, змісту, характеру завдань, логіки їх побудови, джерел знань, взаємозв'язку наявних і передбачуваних умінь, якості досягнутих результатів у ході виконання цієї роботи. Тому питання організації самостійної роботи учнів та недостатня розробленість її методичного забезпечення залишається актуальним і сьогодні.

Самостійна робота в умовах особистісно-орієнтованого навчання виступає як засіб формування самостійної особистості. У цьому вбачається новизна самостійної роботи учнів за умови впровадження особистісно-орієнтованого навчання. При традиційній системі самостійна робота учнів, спрямована на засвоєння знань, умінь і навичок. Розвиток особистості і її самостійності в кращому разі ставиться як другорядна мета, а здебільшого така мета не ставиться взагалі. У розпорядженні вчителів є для цього багато методів, і серед них особливо важливу роль відіграє метод, який дістав назву «самостійна робота учнів».

За визначенням Б.П. Єсипова, самостійна робота учнів – це така робота, яка виконується без безпосередньої участі вчителя, але за його завданням у спеціально відведений час. При цьому учні свідомо прагнуть досягти поставленої в завданні мети, докладаючи зусиль і виражаючи в тій чи іншій формі результати своїх розумових чи фізичних дій. У назві цього методу не відображена роль учителя. Проте самостійна робота учнів на уроках завжди проектується вчителем, відбувається під його керівництвом і контролем. Тому метод самостійної роботи, як і будь-який інший з відомих методів, наприклад бесіда чи лекція є певним видом цілеспрямованої спільної діяльності вчителя і учнів і по праву займає своє місце в загальній системі методів навчання хімії. У сучасній школі по-різному трактують суть самостійної роботи, по-різному її визначають. П. І. Підкасистий розглядає самостійну роботу як «засіб організації та виконання учнями визначеної пізнавальної діяльності» [1].

В. А. Козаков розглядає самостійну роботу учнів як один із видів навчальних занять, специфічною особливістю якого є відсутність викладача в момент навчальної діяльності студента. Мета самостійної роботи студента – це розвиток такої риси особистості, як самостійність, тобто здатність організувати і реалізувати свою діяльність без постійного керівництва і допомоги. Отже, на сьогодні можна виділити декілька точок зору на проблему самостійної роботи учнів. З одного боку, вона ототожнюється з самостійною діяльністю і тому розглядається в системі уроків як сприйняття і самостійне осмислення учнями нової інформації, відтворення її при розв'язуванні навчальних завдань. З іншого боку, самостійною роботою вважається тільки така, в ході якої учень без допомоги вчителя проаналізував і узагальнив навчальний матеріал, перевірів свої висновки і результати. Існує також думка, що самостійною є тільки позакласна робота учнів [1].

Аналіз літературних джерел, в яких дається визначення поняття «самостійна робота», показав, що частіше всього дидактики і методисти виділяють наступні її особливості: наявність завдання

учителя; керівництво вчителя; самостійність учнів; виконання завдання учнями без особистої участі учителя; активність учнів. Отже, під самостійною роботою ми розуміємо сукупність усіх видів самостійної діяльності учнів, спрямованої на осмислення, творче сприймання, направлений відбір та активне засвоєння навчального матеріалу як в класній, так і в позакласній роботі. Доведено, що самостійна робота відіграє провідну роль у формуванні розвитку навчальних умінь школярів, вихованні волі, пізнавального інтересу, навичок колективної праці [1].

Список використаних джерел

1. Солдатенков М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності : Монографія. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. 198 с.

Самойленко П. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ ЯК СПОРІДНЕНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Інтегрований підхід до підготовки вчителя природничих дисциплін проявляється, зокрема, і при отриманні здобувачами вищої освіти (бакалавріат) бінарних спеціальностей. Найбільш типовим прикладом є поєднання двох предметних спеціальностей 014.05 Середня освіта (Біологія і здоров'я людини) та 014.06 Середня освіта (Хімія).

Одна з перших суперечностей, яка виникає при здійсненні освітнього процесу – невідповідність рівня загальнохімічної підготовки за курс середньої школи переважної більшості першокурсників вимогам до засвоєння дисциплін хімічного циклу згідно з освітньо-професійною програмою. Практика переконливо доводить, що мотивація цієї категорії випускників закладів загальної середньої освіти до вивчення хімії була досить низькою, що позначалося і на виборі предметів до складання ДПА, ЗНО та їх невисокою результативністю. Ця суперечність поглиблювалася в процесі фахової хімічної підготовки.

З метою попередження передбачуваної небажаної ситуації на I курсі до навчального плану включають навчальну дисципліну «Шкільний курс хімії» або окремий модуль у складі курсу «Загальна та неорганічна хімія». Створюється сприятливі умови для індивідуалізації професійно-педагогічної підготовки, яка може здійснюватися на різних рівнях: частково-методичному, технологічному, загально-педагогічному, соціальному. На основі вимірювання стартових навчальних досягнень першокурсників розподіляють в умовні групи. Це необхідно для того, щоб відслідкувати динаміку руху і досягнення кожного студента в освітньому процесі. В залежності від рівня навченості, навчальної мотивації і спеціальних здібностей для майбутніх учителів хімії розробляються системи завдань шкільного курсу хімії.

Кожен студент має право рухатися за своєю освітньою траєкторією і своїм темпом, бути суб'єктом навчальної діяльності та власного професійного розвитку. Таким чином навчальна дисципліна «Шкільний курс хімії» дозволяє першокурсникам на власних прикладах здійснювати співставлення рівня проміжних (підсумкових) досягнень з хімії з рівнем власного стартового потенціалу, аналізувати освітній процес з хімії.

На другому курсі під час пропедевтичної педагогічної практики акцентується увага на обов'язковому мінімумі хімічних знань згідно з навчальною програмою з хімії основної школи (7–9 класи), додатково – старшої школи (10–11 класи) рівень стандарту (в межах інтегрованого курсу «Вступ до спеціальності»). Своєрідним концентратом загальнохімічної підготовки вбачаємо кус за вибором «Методика розв'язування задач з хімії», який дозволяє систематизувати знання студентів, зокрема, із загальної та неорганічної хімії. Відпрацьовуються початкові методичні вміння щодо пояснення розв'язків задач різними способами [2]. Таким чином, до початку вивчення профільної дисципліни «Методика навчання хімії» приводиться у відповідність до програмних результатів навчання фахова хімічна підготовка, що в подальшому дозволяє вибудовувати освітній процес в 7–9 класах.

Важливою проблемою, що потребує вирішення, є: як у зв'язку зі скороченням кількості лекційних та лабораторних занять з методики навчання хімії забезпечити належну професійно-методичну підготовку майбутніх учителів хімії. Для цього теоретичні методичні знання подаються укрупненими блоками (на основі моделі освітнього процесу з хімії). З'ясовуються методичні підходи